

Nr. 7 - 27. årg.

ORGAN FOR HÆRENS FASTLØNTE OFFICERERS LANDSFØRENING

5. april 1938

INNHold: *Hvorfor trenger Marinen artilleriskib? • Innkommanderingstillegg for befal. • Befalets rekruttering. • Den militære fagpresse. • Godtgjørelse til befal i vinterrekruttskole. • Den nye tyske rideinstruks. Ved rittmester Bjart Ording. • Verdens oprustning. • Borgerkrigen i Spania. Ved kaptein Hans L'orange. • Mistillit til befalet. • Stedfortredertj. 1938.*

Hvorfor trenger Marinen artilleriskib?

Av kaptein i Marinen *K. E. Johansen.*

Vi har grunn til å tro at denne artikkel gir det første fullstendige uttrykk for Marinens offisielle syn på ovennevnte spørsmål. Artikkelen har derfor krav på særlig oppmerksomhet. *Red.*

Likesom enhver operativ styrke til lands baserer sig på artilleri er vår operative sjøstyrke — kysteskadren — bygd op omkring en kjerne av artilleriskib.

Artilleriskibene eller panserskibene er imidlertid nu ca. 40 år gamle og ikke lenger skikket til å løse de opgaver som må stilles til kysteskadrens ryggrad. Deres militære egenskaper er sterkt begrenset, kanonenes skuddvidde er for liten, ildledersystemet foreldet og luftvern mangler.

Sjøforsvarets være eller ikke være vil i vesentlig grad avhenge av vårt folks vilje til å fornye disse skib.

Jeg skal begrunne dette litt nærmere.

Innen befestede avsnitt vil våre kystfestninger i regelen gi tilstrekkelig dekning for operasjoner som utføres av lokalforsvarets skib i festningenes nærhet, forutsatt at disse er tilstrekkelig langt fremskutt. Enhver vil imidlertid lett innse at det blir en uoverkommelig oppgave å omgi vår lange kyst med en sammenhengende festningskjede. Det faste kystforsvar *må konsentreres* om de viktigste strategiske punkter og kysten for øvrig forsvares av en operasjonsdyktig kysteskadre.

Det kan lett inntreffe at en avdeling av våre lettere skib blir nedkjempet bare noen få tusen meter utenfor det faste forsvars rekkevidde av f. eks. jagere bestykket med

12 cm. kanoner. En artilleriskibsstyrke bestykket med minst 15 cm. kanoner kan hindre et slikt nederlag. Den representerer en mobil dekning for de mindre skib samtidig som den gir det faste forsvar offensiv slagkraft.

Fra tid til annen dukker det op iherdige forkjempere for «nye linjer» i vår marinepolitikk. Fremtiden ligger i «de små skibs linje» sies det. Og disse små skib skal anskaffes i et stort antall og spres med jevne mellomrum langs hele kysten. Denne strategi høres enkel og riktig. Sjøkrigens problem lar sig imidlertid ikke løse etter et slikt strategisk prinsipp. De store avstander på vår kyst *må overvinnnes ved aksjonsradius og fart.* Kysteskadren må alltid holdes konsentrert for å kunne bli satt inn *med full styrke* der hvor det kreves. Bare ved en slik bruk av vår operative sjøstyrke kan vi opnå størst mulig effekt og tvinge fienden til maksimum av innsats.

I forbindelse med agitasjonen for de «små skib» — motortorpedobåter, miniatyr-slepe-ubåter m. v. — nevnes også den store nytte armerte private fartøier kan gjøre og det vises i den anledning til f. eks. England under verdenskrigen 1914—18. Forutsetningen for det hell med hvilket England brukte provisoriske krigsskib var imidlertid den britiske hovedstyrke som holdt den tilsvarende tyske styrke i sjakk. De armerte britiske trålere m. v. fikk derved fritt spill likeoverfor de tyske ubåter. I det hele viser all krigserfaring og alle teoretiske overveielser at uten sterkere skib vil de lettere skib ikke kunne virke med tilstrekkelig styrke.

Kanonen er sjøkrigens hovedvåben, og dens bærer, artilleriskibet, ryggraden i enhver marine.

Denne fundamentale sannhet kommer ingen marine forbi.

Den tallrikeste skibsklasse i de større mariner er jagerklassen, hvis vanlige bestykning er 12 cm. kanoner. Jagerne er meget hurtiggående og derfor ubåtenes farligste fiender samtidig som de er vanskelige å treffe med torpedoer. Det siste har flere årsaker.

Hjelpekryssere — større armerte handelsskib eller isbrytere — vil i regelen være bestykket med 15 cm. kanoner.

Innskrenker vi oss til å holde et sjøforsvar som bare består av små jagere (10,5 cm. kanoner), torpedobåter og ubåter, vil dette si at våre skib praktisk talt aldri vil få noen chance til å skade en eventuell angriper. På grunn av vårt lite hensiktsmessig opbygde sjøforsvar vil han nemlig bare behøve å sette inn materiell mot oss som han lettest kan undvære og som samtidig *utmanøvrerer våre skib*.

En kjerne av artilleriskib på vår side bestykket med f. eks. 20.3 cm. kanoner vil helt forandre dette forhold. Ved sin blotte tilstedeværelse tvinger disse fartøier fienden til å sette inn sine større kryssere med det større apparat av bevokning m. v. som dette vil føre med sig. Slike skib er det heller ingen overflod på og de er meget kostbare og vanskelige å erstatte. De vil imidlertid være glimrende mål for våre torpedobåter og ubåter. Også fly vil i skib av slike dimensjoner finne brukbare angrepsobjekter. Dette forhold gjør at våre artilleriskib har gode betingelser for å klare sig, selv mot en overlegen angriper. Artilleriskibene vil kjenne egne ubåters og minefelters posisjoner og er derved i stand til å manøvrere slik at angriperen kan bli skadet av torpedo- eller minesprengning, mens de selv slipper unda. Artilleriskibene er derfor den del av det mobile sjøforsvar som *bringer de andre ledd til å funksjonere*.

Det er ingen overdrivelse å si at en fornyelse av ryggraden i vår kysteskadde vil *mangedoble sjøforsvarets effektivitet*. Undlater vi en slik fornyelse gjør vi oss derimot skyldig i en frivillig oppgivelse av våre sjøforbindelser langs kysten og i dens nærhet.

I sin plan av 16. november 1936 har Kommanderende Admiral — som opplyst i St. prp. nr. 1. Tillegg nr. 30, 1937 — redegjort for det materiell som må anskaffes i løpet av en 6 årsperiode for å gi sjøforsvaret tilstrekkelig styrke.

Kommanderende Admiral foreslår at det bygges følgende skib:

- 4 artilleriskib.
- 6 jagere av «Sleipner»-typen.
- 6 ubåter.
- 6 motortorpedobåter.
- 6 minesveipere.

Ved slutten av 6 årsperioden vilde Marinen — foruten de nevnte skib — ha følgende brukbare fartøier:

- 3 jagere av «Sleipner»-typen.
- 2 større mineleggere.
- 9 små mineleggere.
- 3 torpedobåter («Stegg»-klassen).
- 6 ubåter («B»-båtene).
- 4 opsynsskib.

Hertil kommer et stort antall bevokningsbåter, leiede provisorisk armerte skib m. v.

De artilleriskib som Kommanderende Admiral foreslår er på ca. 4 500 tonn, bestykket med 4 stkr. 20.3 cm. kanoner, 4 stkr. 12 cm. kanoner samt 4 stkr. 40 mm. luftforsvarskanoner. Skibene forutsettes å få god vannrett inndeling, panserdekk og vertikalt panser over de vitale deler. Fart ca. 22 knop. Prisen anslåes nu til ca. 22 millioner kroner pr. skib.

Senere har Kommanderende Admiral uttalt (St. prp. nr. 1, 1938, Sjøforsvaret), at med det beløp som blev stilt til disposisjon i regjeringens forslag til ekstraordinære bevilgninger til sjøforsvaret i 1937, kunde det ikke bli tale om å bygge artilleriskib av denne type. Man måtte gå ned til den minste type som det har vært utarbeidet utkast til: En kanonbåt på 2 100 tonn med 15 cm. kanoner som hovedskyts, pris ca. 12 millioner kroner.

Med 4 500 tonns skibene var målet å opnå overlegenhet i kampkraft og beskyttelse likeoverfor lette kryssere.

Kanonbåtene representerer et trin nedover i fordringene, men vil til en viss grad kunne gi våre mindre skib — torpedobåter, ubåter m. v. — den nødvendige artilleristiske støtte.

Av sistnevnte dokument fremgår imidlertid at Kommanderende Admiral prinsipielt fremdeles holder på 4 500 tonns skibene.

Jeg har foran ganske flyktig berørt den diskusjon som for tiden pågår om artilleriskib kontra motortorpedobåter. Som det sees inngår begge deler i Kommanderende Admirals plan. Det er i virkeligheten ikke spørsmål om et enten — eller, men et *både* — og. Det er først i samvirke mellom hverandre at de enkelte ledd i sjøforsvaret kommer til sin rett. Alle forslag om at *ett* av disse skal løse alle oppgaver er bare forsøk på å omgå vanskelighetene. Sjøkrigshistoriens erfaringer viser at slike forsøk aldri har ført frem.

Innkommanderingstillegg for befal.

Fra Landsforeningen.

Landsforeningen har 17. mars i år skrevet til Forsvarsdepartementet således:

«Under henvisning til den foreslåtte forhøielse av «kostgodtgjørelsens» satser tillater Landsforeningen sig å henstille til det kongelige Forsvarsdepartement å ta opp spørsmålet om en heving av innkommanderingstillegget (vanlig og forhøiet).